

KRONIKA

Tarptautinės programos

Giedrė Čiužaitė. Apie Austrijoje (Lince) vykusias studijas pagal tarptautinę intensyviają programą „Lyginamosios švietimo politikos analizė“ (*Analysis of Comparative Educational Policies, ACEP*).

Europiškumo lygio dimensijos stiprinimas – viena šiuolaikinio Lietuvos ir kitų Europos šalių švietimo užduočių, įvardyta ir nacionaliniuose, ir Europos Sąjungos dokumentuose. Europos lygio laikymas ir skatinimas – siekiant labiau pažinti kitų valstybių patirtį, bendradarbiauti, aktyvinti mobilumą, kuris prisidėtų prie bendro Europos šalių švietimo vystymosi – svarbus kompetentingų žmonių, galinčių dirbti švietimo valdymo ir analizės srityse, vaidmuo. Pabrėžiamas tokių specialistų, kurie galėtų inicijuoti ir optimizuoti švietimo procesus bei turėtų kritinių ir konstruktyvių žinių apie Europos švietimo vystymąsi, poreikis.

Viena iš iniciatyvų, orientuota į švietimo europinių lygiu stiprinimą – Austrijos Mokytojų rengimo koledžo koordinuojama intensyvioji programa „Lyginamosios švietimo politikos analizė“ (*Analysis of Comparative Educational Policies, ACEP*). Programos koordinatorė Lietuvoje – Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Edukologijos katedros vedėja doc. Lilija Duoblienė. Be Vilniaus universiteto, šios programos partneriai – Norvegijos Hedmarko aukštesnioji mokykla, Lenkijos Jogailos universitetas, Latvijos universitetas, Kipro Nikosijos pedagogikos institutas, Turkijos Akdeniz universitetas.

ACEP programa pirmiausia skirta studentams – magistrantams ir doktorantams, kurių pagrindinė domėjimosi sritis – lyginamieji švietimo tyrimai. Kartu su studentais intensyviojoje programoje dalyvauja programos koordinatoriai. Programos tikslas – lavinti studentų lyginamosios analizės gebėjimus, taip pat gerinti dėstytojų kompetenciją šioje srityje. ACEP rengėjai pabrėžia, kad aptarti dabartinės švietimo tendencijas ir iššūkius, susipažinti su naujais požiūriais, bandyti juos taikyti ir įvertinti yra svarbu. Studentai, įgyvendinant šią programą, turi progą sulaukti ekspertų iš kitų šalių vertinimų ir atsižvelgti į juos rašydami savo magistro ar kitus mokslinius darbus, dėstytojai raginami remti lyginamojo pobūdžio tyrimus ir bendradarbiauti su kitų šalių kolegomis.

Rugpjūčio 19–rugsėjo 1 dienomis Lince vyko pirmosios intensyviosios programos ACEP studijos. Į dvi savaites trukusias programos studijas susirinko 40 dalyvių, iš jų 31 studentas ir 9 dėstytojai. Pagrindinės iš anksto jiems pasiūlytos temos – teisiniai švietimo raidos elementai Europoje, lyginamosios edukologijos metodai, Bolonijos proceso įgyvendinimas, mokymosi visą gyvenimą politika lyginamuoju aspektu, švietimo kokybės užtikrinimo modeliai, daugia-

kalbiškumas Europoje. Projekto dalyviai taip pat buvo kviečiami aptarti konkrečios Europos švietimo sistemos struktūros bei ypatybių, siūlyti savo temas, susijusias su programos tikslais. Dalytasi skirtingų šalių patirtimi įvairiose švietimo srityse – nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštojo mokslo sistemų. Programos mokymų metu buvo skaitomi pranešimai, po kiekvieno jų vyko diskusija, taip pat darbas siauresnių interesų grupėse. Kiekvieno studento, atlikusio visus programos reikalavimus, darbas įvertintas 5 ECTS kreditais.

Skaitydama įvadinį ACEP pranešimą „Lyginimo aukštajame moksle iššūkiai“ Latvijos universiteto profesorė Dainuvite Bluma pabrėžė, kad lyginamieji tyrimai reikalingi bendradarbiaujant, kuriant bendrą darbo rinką, siekiant mobilumo kokybės, greitesnio vystymosi, supratimo ir bendrų vertybių, siekiant plačiau dalyvauti švietimo procesuose. Krokuvos Jogailos universiteto dėstytoja Monika Glogowska, parengusi pranešimą tema „Lyginamoji politika Lenkijoje: perspektyvos ir kliūtys“, įvardijo pagrindinius lyginamųjų tyrimų plėtotės trukdžius: kalbos barjeras, žmonių uždumas, finansavimo ir informacijos trūkumas, nepakankamas akademinės bendruomenės mobilumas. Šių pranešėjų įvardytos lyginamųjų tyrimų ir bendradarbiavimo problemos aktualios visiems programos dalyviams – apibendrinant programą buvo pritarta, kad su jomis susidurta ir per dvi darbo Lince savaites.

Bene daugiausiai medžiagos palyginimams suteikė pranešimai apie aukštojo mokslo permainas įvairiose šalyse – labiausiai Norvegijoje, Lenkijoje ir Lietuvoje; daugelis aptartų pertvarkų siejamos su Bolonijos procesu ir jo tikslais. Šio straipsnio autorė, VU Edukologijos katedros magistrantė Giedrė Čiužaitė, skaitė pranešimą „Bolonijos proceso įgyvendinimas Lietuvoje“.

Kita tema, kuriai ACEP programoje skirta gana daug dėmesio – švietimas, pilietiškumas bei demokratija. „Kaip lavinti vaikus būti atsakingais piliečiais – postulatai prieš realybę“ – taip savo darbą pavadino Lenkijos Jogailos universiteto studentės Katarzyna Mitschke ir Natalia Szumska. Pranešėjos priminė prieštaringai vertinamas buvusio Lenkijos švietimo ministro Roman Giertych iniciatyvas, pavyzdžiui, privolomojo literatūros sąrašo projektą, kuriame nebuvo likę kai kurių autorių – Franzo Kafkos, Fiodoro Dostojevskio, Albero Camus, Witoldo Gombrowicziaus – vardų, nes imtasi iniciatyvos palikti patriotinius esą tinkamos biografijos autorių kūrinius. Pranešimo autorės iniciatyvas Lenkijoje pavadino autokratiškomis ir netolerantiškomis, siekiančiomis primesti vieną ideologiją. Remiantis šiuo pavyzdžiu, vyko diskusija apie visos Europos švietimo galimybes laikytis tolerancijos principų. Pranešėjas iš Latvijos universiteto Oleg Tipans, skaitydamas pranešimą „Pilietinis ugdymas: lūkesčiai ir rezultatai“, priminė, kad prielaidų tolerancijai skleisti trūksta – tarkime, Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (IEA) Pilietinio ugdymo tyrimas parodė žemą pilietinio ugdymo vertinimą, taip pat nesugebėjimą įvertinti tikrųjų pilietinio ugdymo rezultatų – įgūdžių taikymo. Anot O. Tipans, labiausiai visuomenėse trūksta sutarimo, kaip traktuoti nesenus istorijos įvykius, ir realiai egzistuojantys reiškiniai, kaip: korupcija, kokybiškos žiniasklaidos trūkumas, sumažina bendrojo lavinimo galimybes ugdyti mokleivius atsakingais piliečiais. Kiekvienos šalies atstovai pateikė pavyzdžių, kurie paremia, kad tokios išvados yra būdingos Europos šalims.

Pranešėjas iš Latvijos universiteto Imants Gorbans išvelgia laisvo pasirinkimo būtinybę dar vienoje srityje – informacinių technologijų. Skaitydamas pranešimą tema „Galimybės taikyti at-

virojo kodo programos studijų procese Latvijoje“, I. Gorbans vardijo atvirojo kodo programų privalumus – pagrindinis esąs programų pigumas, tačiau tai gali būti siejama net su nacionaliniu saugumu. Didžioji dalis auditorijos pripažino, kad akademinėi bendruomenei, kurios tyrimų sritis nesusijusi su informacinėmis technologijomis, žinių apie naudojamų kompiuterinių programų turinį, kontekstą, taip pat trūksta ir paties informacinio raštingumo įgūdžių.

Dar viena iš kelių programos Lince pranešėjų dėmesio sulaukusių temų – pedagogų rengimas. Diskusijose aptariant motyvacijos problemas renkantis pedagoginį darbą įvairiose šalyse išsiskyrė Latvijos ir Lietuvos atstovų komentarai, nes daugybei neigiamų procesų paaiškinti minėtas pagrindinis argumentas: maži pedagogų atlyginimai, palyginti juos su vidutiniu darbo užmokesčiu įvairiose šalyse.

Ikimokyklinis ir pradinis ugdymas ACEP pranešėjų darbuose dažniausiai minėtas lygių galimybių ir didėjančio tėvų užimtumo kontekste. Kipro atstovas – vienos pradinės mokyklos direktorius Panayotis Kyrou su pranešimu „Visos dienos mokyklos sistemos įgyvendinimas Kipre: mažos mokyklos modelis“ pristatė šioje šalyje vykdomą pradinį mokyklų (6–12 metų vaikams) eksperimentą: pradinuko diena mokykloje ilginama 3 valandomis, kurios skiriamos papildomajam ugdymui ir namų darbų ruošimui. Odd Helge Lindseth iš Norvegijos Hedmarko aukštesniosios mokyklos, kalbėjęs tema „Vaikų darželiai tarp švietimo, šeimos ir gerovės politikos: švietimo politika mažiausiems vaikams“, išžvelgė iš dalies panašią tendenciją ir ikimokyklinio švietimo sistemoje. Pasaak O. H. Lindseth, Norvegijos ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, tapusioms nebe socialinės apsaugos ir gerovės, bet švietimo sistemos politikos dalimi, akcentuojamas vaikų mokyma-

sis – ne tik žaidimais vadinama veikla, bet svarbi vaiko vystymosi dalis – pranešėjas įsitikinęs, kad netgi vaikų darželių auklėtojų vadinimas mokytojomis visuomenės požiūriu ir ikimokyklinį ugdymą daro rimtesnį. Daugelis diskusijų dalyvių vis dėlto teigė, kad jų šalyse ikimokyklinio ugdymo statusas gana žemas, nors ir pripažįstama jo svarba asmenybės raidai.

VU Užsienio kalbų instituto magistrantė Regina Mačiuitienė, skaitydama pranešimą „Suaugusiųjų užsienio kalbos mokymas(is)“, pateikė statistikos apie Lietuvos gyventojų užsienio kalbos mokėjimą ir išitraukimą į neformalųjį ugdymą ir pristatė pačios atliktą bandomąjį tyrimą, kurio tikslas – išnagrinėti svetimų kalbų mokymosi motyvaciją, nustatyti pagrindinius suaugusiųjų mokymosi tikslus bei požiūrį į kalbų mokymąsi. Tyrimo rezultatai patvirtino R. Mačiuitienės hipotezę, kad sėkmingam kalbų mokymuisi didelės įtakos turi ne tik motyvacija, bet ir požiūris į šalies, kurios kalbos mokomasi, kultūrą ir žmones bei sugebėjimas suvokti kalbos mokymąsi kaip savarankišką nuoseklų darbą. Pranešimo tema bus plėtojama autorės magistrato studijose.

VU doktorantė Gražina Čiuladienė kalbėjo tema „Paaugliai prieš mokytojus: poreikių konfliktai“. G. Čiuladienės daktaro disertacijos pagrindu parengtame pranešime aptartos konfliktų priežastys, taip pat autorė rėmėsi savo pačios tyrimu, pristatydama paauglių poreikių raiškos tyrimą ir konfliktų priežasčių ir jų paauglių elgesio su mokytojais sąsajas (plačiau tema aprašyta ankstesniame Acta Paedagogica Vilnensis numerįje).

VU baigusi edukologijos magistrė Nijolė Smilinskienė, skaitydama pranešimą „Vyresniųjų klasių mokinių požiūris į grožį ypatumai ir veiksniai“, aptarė savo pačios atliktą tyrimą: jos buvo apklausta daugelis Vilniaus miesto

10–12 klasių mokinių. Įrodinėdama grožio aktualumą šiuo laiku, N. Smilinskienė pabrėžė, kad grožis priklauso reikšmingiausių būties vertybių sričiai. Holistinio, orientuoto į visapusišką asmenybės vystymąsi, ugdymo samprata artima visų programoje atstovautų šalių švietimo sistemoms.

Šioje programos ACEP apžvalgoje paminėta tik keletas pranešimų, iš viso jų perskaityta per 30. Kaip buvo galima pastebėti, didžioji dalis pranešimų rengti skirtingomis, iš dalies persipynusiomis temomis, tai, viena vertus, nesuteikė pagrindo kokybiškai lyginamajai temų analizei, kita vertus, atliepė ACEP sumanytojų tikslą sukurti galimybes pažinti skirtingų šalių patirtį, įvertinti, kaip panašios problemos galėtų būti sprendžiamos kitoje valstybėje. Vieni darbo šioje programoje trūkumų, kuriuos dalyviai įvardijo aptariamajame etape, ir buvo gana skirtingas pranešimų lygis – nuo referuojamojo – reklaminio pobūdžio, pavyzdžiui, pristatoma vieno Turkijos universiteto anglų kalbos mokytojų rengimo programa, iki daktaro atlikto tyrimo gana siaura tema, kurią pakomentuoti, remiantis nacionaline patirtimi, nemažai da-

liai auditorijos trūksta žinių. Nepatogumų sukėlė ir skirtingos bendravimo – anglų – kalbos žinios (kai kurie studentai pripažino, kad jų pagrindinis tikslas atvykti į seminarą buvo anglų kalbos praktika), ir, be jokios abejonės, kultūriniai skirtumai – daliai susirinkusiųjų tai buvo pirmasis bandymas ieškoti bendrų sprendimų su skirtingų šalių atstovais. Tačiau reikia pripažinti, kad programos studijose buvo juntamas kone ore tvyrojęs nusiteikimas tokius iššūkius įveikti ir įgyti tarptautinio bendradarbiavimo patirties, o programos dalyvių entuziazmas domėtis švietimo problemomis remiantis lyginamuoju aspektu, neatsakyti klausimai ir galimybės, kad atsiras bendrų tyrimų ateityje, motyvuoja kokybiškesnę ir intensyvesnę darbą grįžus į Lietuvą.

Šiometinių pranešimų pagrindu parengti tekstai bus publikuojami specialiame rinkinyje. Be to, projekto koordinatorius prof. Siegfried Kiefer į 2008 m. programos ACEP studijas, kurias taip pat planuojama rengti Austrijoje, kvietė atvykti ir naujus, ir šiemet į Lincą atvykusius dalyvius, kurie parodytų per metus parodytų padarytą pažangą – nuo vienu programos studijų iki kitų.